

Na rzecz równości. Przeciw dyskryminacji

Instytucje, organizacje, dotacje

Spis treści

Czym jest dyskryminacja?	2
Instytucje i organizacje	6
Źródła finansowania inicjatyw	9

Niniejsze opracowanie ma charakter przewodnika dla osób zainteresowanych działaniami podejmowanymi na rzecz równego traktowania, przeciw dyskryminacji.

Poza wyjaśnieniem pojęcia „dyskryminacja”, opracowanie zawiera wykaz instytucji i organizacji, prowadzących działalność w obronie praw człowieka i obywatela, w tym podejmujących działania przeciw dyskryminacji. Lista podmiotów nie ma charakteru zamkniętego. Wyboru dokonano w oparciu o aktywność organizacji, zasięg prowadzonych działań, dostępność serwisu internetowego.

W poradniku zebrane zostały także informacje na temat możliwych źródeł finansowania działalności antydyskryminacyjnej. Nie jest to szczegółowy opis poszczególnych programów czy projektów. Większość inicjatyw (programów i projektów) ma charakter ograniczony w czasie i nie jest cykliczna.

Czym jest dyskryminacja?

Dyskryminacja to zjawisko polegające na niesprawiedliwym i nieobiektywnym różnicowaniu ludzi, ze względu na ich osobistą cechę¹.

Dyskryminacja, to sytuacja, w której człowiek **ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną**, jest traktowany mniej korzystnie niż byłby traktowany inny człowiek w porównywalnej sytuacji².

Uwaga: prawo dopuszcza kilka możliwości odejścia od zasady równego traktowania np. w przypadku pracy. Istnieją zawody, które mają ściśle określone kryteria (wiek, stan zdrowia, obywatelstwo itp.). Wówczas nie mamy do czynienia z dyskryminacją.

Dwie główne formy dyskryminacji to: dyskryminacja bezpośrednia (celowa) i dyskryminacja pośrednia (niecelowa).

O dyskryminacji bezpośredniej mówimy w sytuacji, gdy dana osoba jest mniej przychylnie traktowana, niż inna w podobnej sytuacji biorąc pod uwagę wyżej wymienione cechy³.

Dyskryminacja bezpośrednia

Najbardziej drastycznym przykładem dyskryminacji bezpośredniej jest mobbing, czyli wyzywanie, grożenie lub lekceważenie (...). Niepożądane zachowania pracodawców mogą być też widoczne w sposobie redakcji ogłoszenia o pracę. W ofercie nie powinna pojawiać się informacja o tym, że dane stanowisko mogą objąć tylko osoby młode lub wyłącznie kandydaci o białym kolorze skóry. Dyskryminacja może dotyczyć również płacy i przejawiać się tym, że mężczyźni zarabiają więcej niż kobiety, mimo że wykonują identyczne obowiązki⁴.

¹ <http://rownowazni.uw.edu.pl/czym-jest-dyskryminacja/>, dostęp: 08.12.2021 r.

² <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/czym-jest-dyskryminacja>, dostęp: 08.12.2021 r.

³ <http://www.wws.wzp.pl/rowne-traktowanie>, dostęp: 08.12.2021 r.

⁴ <https://porady.pracuj.pl/zycie-zawodowe/dyskryminacja-posrednia-i-bezposrednia-roznice/>, dostęp: 08.12.2021 r.

Z dyskryminacją pośrednią mamy do czynienia, w przypadku, gdy pozornie neutralne kryterium, działanie, przepis wykorzystane są w jednakowy sposób wobec wszystkich, jednak negatywnie oddziałują one na daną grupę społeczną. Jest to faworyzowanie jednej grupy i jednocześnie niekorzystne traktowanie innej⁵.

Dyskryminacja pośrednia

Przykładem dyskryminacji pośredniej może być wprowadzenie nakazu noszenia przez pracowników firmowej odzieży, która dostępna jest w wąskim zakresie rozmiarów. Sprawia to, że ma miejsce pośrednia dyskryminacja np. osób otyłych. Dyskryminacją pośrednią może być też brak umożliwiania samotnemu ojcu pracy w elastycznych godzinach, podczas gdy pozwala się na to matkom samotnie wychowującym dziecko⁶.

Z przejawami dyskryminacji można spotkać się w wielu sferach życia np. w edukacji, zatrudnieniu, usługach. Każda osoba może stać się zarówno jej ofiarą, jak i być jej świadkiem.

Dyskryminacja odwołuje się do:

- Stereotypów (**jak myślimy?**),
- uprzedzeń (**jak się czujemy?**),
- zachowań (**jak postępujemy?**).

Warto pamiętać, iż dyskryminujące zachowanie może być niezwykle różnorodne – przejawiać się zarówno w określonym postępowaniu w stosunku do danej osoby, jak i formułowanych zdaniach, żartach, gestach⁷.

⁵ Tamże.

⁶ <https://bezpprawnik.pl/dyskryminacja-posrednia/>, dostęp: 08.12.2021 r.

⁷ <http://rownowazni.uw.edu.pl/czym-jest-dyskryminacja/>, dz. cyt.,

Tabela 1. Przykłady dyskryminacji ze względu na płaszczyznę (cechę) problemu

Cecha	Przejaw dyskryminacji
Wiek	defaworyzowanie osób starszych w sytuacjach zatrudnienia na dane stanowisko, które nie jest prawnie ograniczone wiekiem; ignorowanie potrzeb dokształcania pracowników w wieku przedemerytalnym; zwolnienie pracownika wyłącznie ze względu na osiągnięcie wieku emerytalnego
Niepełnosprawność	agresja słowna ze względu na dane schorzenie; ograniczanie możliwości zatrudnienia osoby niepełnosprawnej na danym stanowisku pracy – nie mającym ograniczenia prawnego; ograniczanie dostępu do informacji (np. brak tłumacza migowego); wyproszenie z restauracji osoby niewidomej ze względu na psa asystującego
Rasa, narodowość, etniczność	odmowa przyjęcia do placówki służby zdrowia, do pracy, do sklepu, kawiarni itd. osobie należącej do danej mniejszości narodowej, czy etnicznej; agresja werbalna i niewerbalna wobec takiej osoby
Orientacja seksualna	odmowa przyjęcia do pracy osoby będącej odmiennej orientacji seksualnej; agresja werbalna i niewerbalna wobec ww. osoby
Płeć	faworyzowanie płci męskiej w niektórych zawodach; niekorzystny system wynagrodzenia za pracę ze względu na płeć; stosowanie wobec kobiet przemocy fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, motywowane przekonaniem o niższości tej płci; formułowanie ogłoszeń o pracę w sposób eliminujący jedną z płci (podanie nazwy stanowiska wyłącznie w formie męskiej lub żeńskiej – asystentka, dyrektor); utrwalanie stereotypowych wizerunków kobiet i mężczyzn w reklamach; odmowa wynajęcia wspólnego pokoju w hotelu osobom tej samej płci
Wyznanie, religia, światopogląd	odmowa przyjęcia do pracy osoby o odmiennej religii; uzależnienie przyjęcia do pracy po wcześniejszym ujawnieniu przekonań danej osoby

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.wws.wzp.pl/rowne-traktowanie>⁸, <https://bip.brpo.gov.pl/content/czym-jest-dyskryminacja>⁹

⁸ <http://www.wws.wzp.pl/rowne-traktowanie>, dz. cyt.

⁹ <https://bip.brpo.gov.pl/content/czym-jest-dyskryminacja>, dostęp: 08.12.2021 r.

Powyższe przykłady nie wyczerpują tematu dyskryminacji. Poza tym wiele form dyskryminacji przenika się wzajemnie. Zdarza się, że osobę dotyka dyskryminacja na kilku płaszczyznach, z uwagi na zbieg różnych czynników.

Więcej informacji:

1. Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich - Równe traktowanie i przeciwdziałanie dyskryminacji

<https://bip.brpo.gov.pl/pl/rowne-traktowanie>

2. Forum Odpowiedzialnego Biznesu – Karta Różnorodności

<https://odpowiedzialnybiznes.pl/karta-roznorodnosci/>

3. Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania

<https://www.gov.pl/web/rownetraktowanie>

:

Instytucje i organizacje

Organizacje pozarządowe działające w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji (na rzecz równości)

Lp.	Organizacja	Strona internetowa
1.	Federacja na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny	www.federa.org.pl
2.	Forum 50 +	www.forum50.org
3.	Fundacja Autonomia	www.autonomia.org.pl
4.	Fundacja Centrum Praw Kobiet	www.cpk.org.pl
5.	Fundacja Feminoteka	www.feminoteka.pl
6.	Fundacja im. Stefana Batorego	www.batory.org.pl
7.	Fundacja Kobieta Efka	www.efka.org.pl
8.	Fundacja na Rzecz Różnorodności Polistrefa	www.polistrefa.pl
9.	Fundacja Nasza Przestrzeń	https://pl-pl.facebook.com/FundacjaNaszaPrzestrzen/
10.	Fundacja Ocalenie	www.ocalenie.org.pl
11.	Fundacja RegenerAkcja	www.przestrzenkobiet.pl
12.	Fundacja Trans-Fuzja	www.transfuzja.org
13.	Fundacja TUS	www.tus.org.pl
14.	Fundacja Wiedza Lokalna	www.wiedzalokalna.pl
15.	Fundacja "Vis Maior"	www.fundacjavismaior.pl

16.	Helsińska Fundacja Praw Człowieka	www.hfhr.pl
17.	Kampania Przeciw Homofobii	www.kph.org.pl
18.	Koalicja Karat	www.karat.org.pl
19.	Krajowe Stowarzyszenie Antymobbingowe	www.ksa-mobbing.pl
20.	Liga Kobiet Polskich	www.ligakobietpolskich.pl
21.	Lubuskie Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet BABA	www.baba.org.pl
22.	Otwarta Rzeczpospolita. Stowarzyszenie Przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii	www.otwarta.org
23.	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym	www.psoni.org.pl
24.	Polska Akcja Humanitarna	www.pah.org.pl
25.	Stowarzyszenia Romów w Polsce	www.stowarzyszenie.romowie.net
26.	Stowarzyszenie Aktywne Kobiety	www.aktywnekobiety.org.pl
27.	Stowarzyszenie Homo Faber	www.hf.org.pl
28.	Stowarzyszenie Interwencji Prawnej	www.interwencjaprawna.pl
29.	Stowarzyszenie Kobiet Niepełnosprawnych ONE.PL	www.onepl.org.pl
30.	Stowarzyszenie Lambda	www.lambdawarszawa.org
31.	Stowarzyszenie na Rzecz Kobiet "Victoria"	www.stowarzyszenievictoria.org.pl
32.	Stowarzyszenie PRO HUMANUM	www.prohumanum.org

33.	Stowarzyszenie Nigdy Więcej	www.nigdywiecej.org
34.	Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć	www.pomocprawna.org
35.	Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej	www.tea.org.pl
36.	Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e”	www.e.org.pl
37.	Polskie Towarzystwo Interwencji Kryzysowej	www.ptik.org.pl

Institucje publiczne działające w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji (na rzecz równości)

Lp.	Institucja	Strona internetowa
1.	Państwowa Inspekcja Pracy	www.pip.gov.pl
2.	Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych	www.niepelnosprawni.gov.pl
3.	Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania	https://www.gov.pl/web/rownetraktowanie
4.	Rzecznik Praw Obywatelskich	www.brpo.gov.pl
5.	Rzecznik Praw Pacjenta	www.bpp.gov.pl

Uniwersyteckie kliniki prawa

Osoby doświadczające dyskryminacji mogą uzyskać **darmowe porady prawne** w uniwersyteckich klinikach prawa działających przy wydziałach prawa uniwersytetów w całej Polsce. Ogólnopolska lista klinik dostępna jest na stronie internetowej Fundacji Uniwersyteckich Poradni Prawnych: **www.fupp.org.pl**.

Źródła finansowania inicjatyw

Lp.	Źródło	Więcej informacji
1.	Zadania zlecone w ramach konkursów dla organizacji pozarządowych	Strony internetowe urzędów gmin, starostw, urzędów marszałkowskich.
2.	Dotacje/ granty fundacji korporacyjnych	Przewodnik Fundacje Korporacyjne
3.	Dotacje/ granty fundacji i stowarzyszeń – operatorów programów	Strony internetowe organizacji - operatorów, portal NGO, portal Witryna Wiejska, portal EURODESK POLSKA, inne portale informacyjne (np. dla organizacji pozarządowych, o dotacjach).
4.	Dotacje/ granty UE	Strony internetowe organizacji, portal NGO, portal Witryna Wiejska, portal EURODESK POLSKA, inne portale informacyjne (np. dla organizacji pozarządowych, o dotacjach). Operatorzy funduszy europejskich w Polsce (np. urzędy marszałkowskie). Krajowe punkty kontaktowe/ informacyjne agencji zagranicznych. Strona internetowa Komisji Europejskiej
5.	Dotacje/ granty organizacji zagranicznych	Ambasady (np. Ambasada Stanów Zjednoczonych), organizacje międzynarodowe (UNICEF, FARE NETWORK), serwisy informacyjne (np. EURODESK).
6.	Polska pomoc rozwojowa	Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Departament Współpracy Rozwojowej